[2024] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 164: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ 368

ਅਨੀਸ

ਬਨਾਮ

ਐਨਸੀਟੀ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ

(2015 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 437)

03 ਮਈ 2024

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਸੀਜੇਆਈ, ਜੇ.ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ* ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਤਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਧੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਐਸ.106, ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਲਈ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872-ਐਸ.106- ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ - 106 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੀ ਕੇਸ" (ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥ) - ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਸਵੇਰੇ ਤੜਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਧੀ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਤਲ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 302 ਸ਼ੁੱਧਤਾ:

ਫੈਸਲਾ: ਐਸ.106 ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਵਾਜਬ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧੀ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਉਸਦੀ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਧੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ - ਘਟਨਾ ਸਵੇਰੇ ਤੜਕੇ ਵਾਪਰੀ - ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ (IO) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਪੀ.ਓ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ- ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਵੀ ਛੂਠੇ ਪਾਏ ਗਏ, ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਨੇ ਗਏ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਸਨ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਈ.ਓ. ਡਰੇਨ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਕੂ ਦੀ ਖੋਜ ਏ

_____

ਲੇਖਕ

ਅਨੀਸ ਬਨਾਮ ਐਨਸੀਟੀ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ

ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 8, ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਬੁਨਿਆਦ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 106-ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਮੂਲੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 50, 56 ਅਤੇ 84]

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872-ਐਸ.106-ਲਾਗੂਯੋਗਤਾ - ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ:

ਫੈਸਲਾ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਆਮ ਨਿਯਮ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ 'ਤੇ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਸ.106 ਐਸ.106 ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ, s ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। 101, ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ - ਐਸ.106 ਕੁਝ ਖਾਸ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਸੰਭਵ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰ 'ਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ, "ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਸ.106 ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਬਣਾਉਣਾ - ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਰੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ - ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ, ਜਿੱਥੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਸ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਬੋਝ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। [ਪਾਰਾ 36, 43, 44]

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872-ਐਸ.106- ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੱਥ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ - "ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ" - ਅਰਥ:

ਫੈਸਲਾ: ਐਸ.106 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਸ਼ਬਦ "ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਤੱਥ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਵ-ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਨ - ਐਸ.106

ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ - ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ - ਇੱਕ ਗਲਤ ਜਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 36, 45]

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 ਐਸਐਸ.8, 27'ਆਚਾਰ' - "ਸਬੰਧਤ ਤੱਥ" ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਹਥਿਆਰ, ਚਾਕੂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਪੰਚਨਾਮਾ ਯੂ/ਐਸ.27 ਖਿੱਚ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ:

ਫੈਸਲਾ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ।O ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਇੱਕ ਡਰੇਨ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਵਿੱਚ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਡਰੇਨ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਕੂ ਦੀ ਖੋਜ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੈ ਯੂ/ਐਸ.8 - ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਰਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ।O ਨੂੰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਆਚਰਣ' ਅਧੀਨ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਕਾਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਐਸ.27 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ - ਖੋਜ ਪੰਚਨਾਮਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਆਚਰਣ ਸਬੰਧਤ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। 8- ਖੋਜ ਦਾ ਸਬੂਤ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਯੂ/ਐਸ.27 ਦੀ ਮੰਨਣਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪਾਰਾ 56(ਈ), 59]

ਸਬੂਤ - ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੱਥ - ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਉਲਟ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ, ਅਰਥਾਤ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ:

ਫੈਸਲਾ: ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਬੋਝ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਲ 'ਤੇ ਕੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੋਲ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਤੇ ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੱਥ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਪਰ ਉਹੀ ਨਿਯਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ - ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸੰਭਾਵੀ ਬਚਾਅ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ - ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸੰਭਾਵੀ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਤੱਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਗਿਆਨ ਸੀ ਜੋ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪਰਾ 46]

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872-ਐਸ.106-ਅਣ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:

ਫੈਸਲਾ: ਐਸ.106 ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਤੱਥ, ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ, ਸਗੋਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ - ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਆਚਰਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਰਾਦਾ ਘੱਟ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। [ਪਰਾ 47]

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 ਐਸ.8 ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਭਾਵੇਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇਕੱਲਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ:

ਫੜਿਆ ਗਿਆ: ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਤੱਥ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ, ਕਤਲ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਯੂ/ਐਸ.8 ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। [ਪਰਾ 61]

ਸਬੂਤ - ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਬੋਝ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ - ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। [ਪਰਾ 48]

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872-ਐਸ.106- ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ - ਪੂਰੀ ਗੁਪਤਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ - ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲ:

ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪਤੀ, ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਵਿਵਾਹਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਗੁਪਤਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ - ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਕ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੌਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਐਸ.106 ਮੌਜੂਦ ਹੈ। [ਪਰਾ 54, 55]

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973-ਐਸਐਸ.161(1), 162(1) - ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872-ਐਸ.145:

ਫੈਸਲਾ: ਧਾਰਾ 161(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਖੰਡਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਧਾਰਾ 162(1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛ ਸਕਦੀ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ - ਜੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ 2 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ 2 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਰਾਹ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ I.O ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - I.O ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਐਸ.15 ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ, 14 ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਲਈ. [ਪਰਾ 64]

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872-ਐਸ.145-ਲਿਖਤੀ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਧੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਘਟਨਾ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਈ - ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਰ੍ਹਾ:

ਫੈਸਲਾ: ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਹੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਵੀ I.O ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਨੀਸ ਬਨਾਮ ਐਨਸੀਟੀ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ

ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਬੇਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਅਵੇਸਲਾ ਰਹਿਣਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤਾ - ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ 3 ਦੇ ਨਾਲ ਉਚਿਤ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਵੀ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਿਆਨ - ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 67, 70, 71]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ - ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ - ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਬਲਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ:

ਫੈਸਲਾ: ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਆਦਿ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਆਦਿ। ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਾਬਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪਰਾ 67]

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ-ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸਾਰਥਕ ਜਿਰਾਹ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ - ਬਰਤਰਫ਼ - ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872-ਐਸ.165 ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਐਸ.311- ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਡਿਊਟੀ: ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ

ਫੈਸਲਾ: ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਸਿਰਫ਼ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ 161 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਉਹ ਸਿਰਫ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ।0 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ - ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ। 161 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਵਜੋਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕੇਗਾ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾਈ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵੇ ਨਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵੇ। ਜੋ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡਰ

ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਜੱਜ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ - ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਕੁਝ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸੁਸਤ ਜਾਂ ਸੁਸਤ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅੰਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਸੱਚਾਈ ਹੈ, 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 311 ਸੀਆਰਪੀਸੀ - ਜੱਜ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਜੱਜ ਕੋਲ ਮੁੱਖ ਇਮਤਿਹਾਨ ਜਾਂ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੁੜ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਨਿਯਮਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [ਪਰਾ 69, 73, 74]

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 ਅਪਵਾਦ 4 ਤੋਂ ਐਸ.300 ਲਾਭ, ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ-ਧਿਆਨ ਦੇ ਪਲ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜੇ 'ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ:

ਫੈਸਲਾ: ਅਪਵਾਦ 4 ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮੌਤ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਹੈ ਪੂਰਵ-ਚਿੰਤਨ; ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ; ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਗਲਤ ਲਾਭ ਲਏ ਜਾਂ ਬੇਰਹਿਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ; ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਪਵਾਦ 4 ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਅਪਵਾਦ 4 ਦਾ ਲਾਭ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਬੇਰਹਿਮ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਬੇਰਹਿਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਜੇਕਰ ਹਮਲਾਵਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹਥਿਆਰ ਜਾਂ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਨੁਪਾਤਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਹੱਥੇ ਅਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ 12 ਵਾਰ ਕੀਤੇ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ - ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕਤਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਤਲ ਦਾ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 80, 82 ਅਤੇ 83]

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ - "ਪ੍ਰਿਮਾ ਫੇਸੀ ਕੇਸ" - ਅਰਥ:

ਫੈਸਲਾ: ਲਾਤੀਨੀ ਸਮੀਕਰਨ ਪ੍ਰਿਮਾ ਫੇਸੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਤੇ", "ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਤੇ", ਜਾਂ "ਪਹਿਲੀ ਛਾਪ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ" - ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਪ੍ਰਿਮਾ ਫੇਸੀ ਸਬੂਤ" ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੇਸ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ

ਅਨੀਸ ਬਨਾਮ ਐਨਸੀਟੀ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ

"ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਜਾਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰੱਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ" - ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਧਿਰ (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ) ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਹਰੇਕ ਤੱਤ ਜਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਬੂਤ ਜੇ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਦੂਜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪਰਾ 49]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਮਹਿਰਾ ਬਨਾਮ ਅਜਮੇਰ ਦਾ ਰਾਜ [1956] 1 ਐਸਸੀਆਰ 199: ਏਆਈਆਰ 1956 ਐਸਸੀ 404; ਨਗੇਂਦਰ ਸਾਹ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2021) 10 ਐਸਸੀਸੀ 725; ਤੁਲਸ਼ੀਰਾਮ ਸਾਹਦੂ ਸੂਰਯਵੰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅੰ. ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2012] 7 ਐਸਸੀਆਰ 1083: (2012) 10 ਐਸਸੀਸੀ 373; ਤ੍ਰਿਮੁਖ ਮਾਰੋਤੀ ਕਿਰਕਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2006] ਸਪਲਾਈ. 7 ਐਸਸੀਆਰ 156 : (2006) 10 ਐਸਸੀਸੀ 681; ਰਾਜ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਬਨਾਮ ਮੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਉਮਰ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. [2000] ਸਪਲਾਈ. 2 ਐਸਸੀਆਰ 712: (2000) 8 ਐਸਸੀਸੀ 382; ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ [2023] 12 ਐਸਸੀਆਰ 815: (2023) ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ 1261; ਰਾਮ ਗੁਲਾਮ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ [2001] ਸਪਲਾਈ. 3 ਐਸਸੀਆਰ 279: (2001) 8 ਐਸਸੀਸੀ 311; ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ 1979 ਐਸਸੀਸੀ (Cri) 56; ਮੁਹੰਮਦ. ਅਸਲਮ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2001) 9 ਐਸਸੀਸੀ 362; ਅੰਤਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ [2004] 2 ਐਸਸੀਆਰ 123: (2004) 10 ਐਸਸੀਸੀ 657; ਏ.ਐਨ. ਵੈਂਕਟੇਸ਼ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2005) 7 ਐਸਸੀਸੀ 714; ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਐਨਸੀਟੀ) ਬਨਾਮ ਨਵਜੋਤ ਸੰਧੂ ਉਰਫ ਅਫਸਾਨ ਗੁਰੂ [2003] ਸਪਲਾਈ। 1 ਐਸਸੀਆਰ 130: (2005) 11 ਐਸਸੀਸੀ 600; ਵੀ.ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ (2015) 9 ਐਸਸੀਸੀ 588; ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਹਬੀਬੁੱਲਾ ਐਚ. ਸ਼ੇਖ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. 2004 3 ਐਸਸੀਆਰ 1050: (2004) 4 ਐਸਸੀਸੀ 158; ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਨੀ ਉਰਫ ਹਨੀਫ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਏਆਈਆਰ (1997) ਐਸਸੀ 1023; ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ [2009] 3 ਐਸਸੀਆਰ 444: (2009) ਸੀਆਰਐਲ. ਐਲਜੇ 2243; ਕਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ [1993] 3 ਐਸਸੀਆਰ 696: ਏਆਈਆਰ 1993 ਐਸਸੀ 2426-ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [1985] 1 ਐਸਸੀਆਰ 88: (1984) 4 ਐਸਸੀਸੀ 116 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਟ੍ਰਾਂਸਵਾਲ ਬਨਾਮ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੰਤਰੀ (2009) 4 SA 222 (CC) - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗਲੈਨਵਿਲ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ - ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਬੂਤ, ਸੀ.ਐਚ. 7, ਪੰਨਾ 127 ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਚਰਚਾ - ਪੈਰਾ 527 ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 528 - ਪੰਨਾ 438 ਅਤੇ ਫੋਇਲ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਦੀ ਕੈਨੀ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ, 17 ਵੀਂ ਐਡਨ 'ਤੇ "ਹਾਜ਼ਰ ਜਵਾਬੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ"। 1958; ਵੈਬਸਟਰਜ਼ ਥਰਡ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (1961 ਅਡੀਸ਼ਨ.) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872; ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973; ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860।

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 106; ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੱਥ; ਕਤਲ; ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ; ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥ; ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ; ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਆਚਰਣ; ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਹਥਿਆਰ; ਇਰਾਦਾ; ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ; ਖੋਜ ਪੰਚਨਾਮਾ; ਇਕੋ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ; ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ; ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਜਾਂਚ; ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ; ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ; ਸੁਝਾਅ; ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ; ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ; ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ; ਬਾਲ ਗਵਾਹ; ਭਾਗੀਦਾਰ ਭੂਮਿਕਾ; ਸਿਰਫ਼ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡਰ; ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ; ਪੂਰੀ ਗੁਪਤਤਾ; ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੱਥ; ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੱਥ; ਅਪਵਾਦ 4 ਤੋਂ ਐਸ.300, ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860; ਬੇਰਹਿਮ ਢੰਗ; ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ।

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2015 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 437
1998 ਦੇ ਸੀਆਰਐਲਏ ਨੰਬਰ 320 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 23.05.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਰਿਸ਼ੀ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਐਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।
ਅਪੂਰਵ ਕੁਰੂਪ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਰੋਰੀਆ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਤਿਆਗੀ, ਮਨੀ ਮੁੰਜਾਲ, ਵਿਨਾਇਕ ਸ਼ਰਮਾ, ਰਮਨ ਯਾਦਵ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਅਨੀਸ ਬਨਾਮ ਐਨਸੀਟੀ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਜੇ.ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.:

ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

ਸੂਚਕਾਂਕ*

ਏ. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਕੇਸ 3
ਬੀ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ 15
ਸੀ. ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ 17
ਡੀ. ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 19

i. ਸਬੂਤ ਐਕਟ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 19
ii. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਪਹਿਲਾ ਫੇਸੀ ਕੇਸ" (ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥ) ਕੀ ਹੈ?... 30
iii. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ 35 ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਖੋਜ 35
iਬਨਾਮ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਰ੍ਹਾ-ਜਾਂਚ 38
ਬਨਾਮ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਤੋਂ ਅਪਵਾਦ 4 ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ? 47

1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 302 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, "ਆਈਪੀਸੀ") ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ 2390 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 239 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ ਨੰਬਰ 239 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 23.05.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਕੜਕੜਡੂਮਾ ਅਦਾਲਤ, ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 176, 1996 ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। 5,000/-। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

---

* ਐਡ. ਨੋਟ: ਮੂਲ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ.

ਏ. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਕੇਸ

2. ਮ੍ਰਿਤਕ ਯਾਨੀ ਸਾਇਰਾ ਦਾ ਵਿਆਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਵਿਆਹ 1982 ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਹੀਨਾ ਨਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਜੋ ਕਿ 1995 'ਚ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ।

3. 29.12.1995 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 4:00 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਵਾਇਰਲੈਸ ਆਪਰੇਟਰ ਨੇ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪੀਸੀਆਰ ਵਿੱਚ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੀ, ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ 220, ਗਲੀ ਨੰਬਰ 3, ਮੁਸਤਫਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਹਿਲਾ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੇ ਡਿਊਟੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪੀ.ਐੱਸ. ਗੋਕੁਲਪੁਰੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਐਸਆਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ।

4. ਜਦੋਂ ਐਸ.ਆਈ. ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਦੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ ਸਮੇਤ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਪਿਆ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੇਟ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਚਾਕੂ ਦੇ ਕਈ ਡੂੰਘੇ ਜ਼ਖਮ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਤਹੀ ਸੱਟਾਂ ਵੀ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਫਿੱਟ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੁੱਢਲੇ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

5. ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਚਾਨਕ ਘਰੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਰ ਰਾਤ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹੁਤਾ ਸਬੰਧ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਸਨ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਚਕਾਰ ਲੜਾਈ-ਝਗੜਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਚਕਾਰ ਤਕਰਾਰ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤੇ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਬੇਟੀ ਸ਼ਾਹੀਨਾ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸੀ।

6. ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰੁੱਕਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 1995 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 728 ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

7. ਐਫਆਈਆਰ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

"ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਧਾਰਾ 154 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ।
FIR ਨੰ. 728/95
ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਘੰਟਾ

1	ਮਿਤੀ ਅਤੇ	29-12-95 ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ
2	ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼	ਡੀਡੀ ਨੰ: 2A ਮਿਤੀ: 20.12.95 ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਸੂਚਨਾ ਐਸ.ਆਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਤ।
3	ਜੁਰਮ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ (ਧਾਰਾ ਦੇ ਨਾਲ) ਅਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ	ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ
4	ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ	
5	ਅਪਰਾਧੀ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤਾ	ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ 220 ਪੁਰਾਣੀ ਹੁਸਤਫਾਬੀ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਦੂਰੀ 1 1/2
6	ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮ	ਅਜਿਹੀ ਦੇਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
7	ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਭੇਜਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਂ	ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ.

ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 2 'ਚ ਮਕਾਨ ਨੰ: 222 ਨੇੜੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫੈਕਟਰੀ 'ਚ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਬੈਲਟ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਐਸ.ਆਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ

ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਡੀ ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਕਾਨ ਨੰ. 220 ਗਲੀ ਨੰਬਰ 3 ਪੁਰਾਣਾ ਮੁਸਤਫਾ ਮਾੜਾ। ਉਥੇ ਹੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਾਇਰਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਦੇ ਗਲੇ ਅਤੇ ਪੇਟ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਾਇਰਾ ਦਾ ਪਤੀ ਅਨੀਸ਼ ਵੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਾਹਨ ਪੀ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਉਪਲਬੱਧ 1258 ਰਾਹੀਂ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਜੀ.ਟੀ.ਬੀ. ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਲ.ਨੰਬਰ ਨਜਾਇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਇਰਾ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਲਿਖ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 302/324 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜਾਇਜ਼ ਜੁਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਨੰਬਰ 1175 'ਤੇ ਡਾਇਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਵਿਚ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਕ ਟੀਮ ਦੇ ਨਾਲ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਸਮੇਤ ਘਟਨਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। 29.12.95 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਦਨ ਨੰ. 220 ਗਲੀ ਨੰਬਰ 3 ਪੁਰਾਣਾ ਮੁਸਤਫਾ ਮਾੜਾ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ 29.12.95 ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਐਸ.ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ.ਗੋਕੁਲਪੁਰੀ ਦੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਦਸਤਖਤ 27.12.95 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖਤੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਗਯਾਸੁਦੀਨ ਵੱਲੋਂ ਦਫ਼ਤਰ ਸਬੰਧੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 11751 ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

8. ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਬੇਟੀ ਸ਼ਾਹੀਨਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। ਸ਼ਹੀਨਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਚੀਕਣ ਅਤੇ ਚੀਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ, ਉਹ ਜਾਗ ਗਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ, ਭਾਵ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ।

9. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਜੀ.ਟੀ.ਬੀ. ਹਸਪਤਾਲ, ਸ਼ਾਹਦਰਾ, ਦਿੱਲੀ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ:

1. ਖੱਬੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 1.04 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

2. ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਫਾਲੈਂਕਸ ਦੇ ਪਾਮਰ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.8 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.7 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

3. ਖੱਬੀ ਰਿੰਗ ਉਂਗਲ ਦੇ ਮੱਧ ਫਾਲੈਂਕਸ ਦੇ ਡੋਰਸਲ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ 1 ਸੇ.ਮੀ. x 0.3 ਸੇ.ਮੀ. 0.3 ਸੇ.ਮੀ. ਚੀਰਾ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

4. ਲੀਨੀਅਰ ਸਕ੍ਰੈਚ 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.1 ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਕੂਹਣੀ ਦੇ ਜੋੜ ਤੋਂ 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਉੱਪਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

5. ਖੱਬੇ ਗੋਡੇ ਦੇ ਜੋੜ ਦੇ ਅਗਲੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ 6 ਸੇ.ਮੀ. x 1 ਸੇ.ਮੀ. x 0.6 ਸੇ.ਮੀ. ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ।

6. 5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਗੋਡੇ ਦੇ ਜੋੜ ਤੋਂ 7 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਉੱਪਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

7. ਸੱਜੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਟਰਮੀਨਲ ਫਾਲੈਂਕਸ ਦੇ ਪਾਮਰ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ 1.3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.1 x 0.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

8. ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਜ਼ਖ਼ਮ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਸੱਜੀ ਮੁੰਦਰੀ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਫਾਲੈਂਕਸ ਦੇ ਪਾਮਰ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ 2 ਸੇ.ਮੀ. x 0.3 x 0.5 ਸੈ.ਮੀ. ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।
9. ਲਾਈਨਰ ਸਕ੍ਰੈਚ 4 ਸੇ.ਮੀ. x 0.2 ਸੇ.ਮੀ. ਸੱਜੇ ਮੋਢੇ ਦੇ ਸਿਖਰ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

10. ਐਕਸਫਾਈਡ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਹੇਠਾਂ 2.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਮੱਧ ਰੇਖਾ ਵਿੱਚ ਪੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਇਸ ਨੂੰ ਟੇਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਲੀਨ ਕੱਟ ਮਾਰਜਿਨ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦਾ ਇੱਕ ਕੋਣ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਿੱਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਖ਼ਮ ਦਾ ਟ੍ਰੈਕ, ਪੈਰੀਕਾਰਡੀਆ ਸੈਕੰਡ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਹੋਏ ਜਿਗਰ ਦੇ ਖੱਬੀ ਲੋਬ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਹੋਏ, ਪਾਸੇ ਵੱਲ, ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਅਰੀਕਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੱਟਣ 'ਤੇ ਦਬਦਬਾ ਹੈ। ਜ਼ਖ਼ਮ ਦੇ ਟ੍ਰੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਖੂਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਦਾ ਹੈਮਰੇਜ ਅਤੇ ਐਕਸਟਰਾਵੇਸ਼ਨ. ਜ਼ਖ਼ਮ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ 9 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੈ।
11. ਛੁਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖ਼ਮ ਪੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੱਧ ਰੇਖਾ ਵਿੱਚ ਤਿਰਛੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ 4.5 x 0.2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਮਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਭੀ ਦੇ ਉੱਪਰ 5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਫ਼ ਕੱਟ ਮਾਰਜਿਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦਾ ਇੱਕ ਕੋਣ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਿੱਖਾ ਹੈ। ਵਿਭਾਜਨ 'ਤੇ, ਜ਼ਖ਼ਮ ਦਾ ਟ੍ਰੈਕ ਪਿਛਲਾ ਅਤੇ ਪਿਛਲਾ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਸੈਂਟਰਿਕ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਹਾਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਖ਼ਮ ਦੀ ਮੈਸੈਂਟਰੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈਮਰੇਜ 8 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੈ।

12. ਥਾਇਰਾਇਡ ਦੇ ਉੱਪਰ ਲੇਟਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗਰਦਨ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਨੂੰ 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਵਿੱਚ 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਵਿੱਚ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਉਪਾਸਥੀ. ਜ਼ਖ਼ਮ ਦਾ ਉਪਰਲਾ ਹਾਸ਼ੀਏ ਨੂੰ ਠੋਡੀ ਤੋਂ 55 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਨੂੰ ਸਟਰਨਾ ਨੋਚ ਤੋਂ 6 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਉੱਪਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਰਦਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਰਮ ਟਿਸ਼ੂ, ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਦੀ ਟ੍ਰੈਚਿਆ ਅਤੇ ਅਨਾਦਰ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਵਰਟੀਬ੍ਰਲ ਕਾਲਮ ਤੱਕ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਖ਼ਮ ਦੇ ਨਰਮ ਟਿਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈਮਰੇਜ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਛੁੱਟੀ ਜਾਂ ਖੂਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

13. 2.5 ਸੈ.ਮੀ. x 0.3 ਸੈ.ਮੀ. ਠੋਡੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਗਰਦਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੱਧ ਰੇਖਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਲਾਲ ਘਬਰਾਹਟ।

14. ਲਾਲ ਘਬਰਾਹਟ 2 ਸੈ.ਮੀ. x 0.3 ਸੇ.ਮੀ. ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਖੱਬੇ ਅੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ 1.5 ਸੈ.ਮੀ.

10. ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨ') ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਚਨਾਮਾ ਖਿੱਚ ਕੇ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਹਥਿਆਰ, ਭਾਵ, ਚਾਕੂ ਵੀ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਰਸਾਇਣਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਈ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 161 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, "ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.") ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

11. ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕੜਕੜਡੂਮਾ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਕੜਕੜਡੂਮਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 1969 ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ।

12. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ।

13. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ 17 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3), ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ (ਪੀਡਬਲਯੂ-4) ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਰਫੀਕ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-11) ਵੱਲੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲੋਂ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਡਾ. ਸੱਯਦ ਅਲੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9), ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਚਾਕੂ ਦੇ ਖੋਜ ਪੰਚਨਾਮਾ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਚ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ।

14. ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਚਾਕੂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਨਾਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੰਚ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ.

15. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ:

ਏ. ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਮੁੰਨੀ ਖਾਨ, ਜੋ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਪੀ.ਸੀ.ਆਰ. (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-5) ਵਿਖੇ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੀ।
ਬੀ. ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਡਿਊਟੀ ਅਫਸਰ ਗੋਕੁਲਪੁਰੀ ਪੀ.ਐਸ. ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-8)
ਸੀ. ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਗਿਆਸੁਦੀਨ, ਚਾਕੂ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਯੂ-16)
ਡੀ. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-17) ਐਸ.ਆਈ.

16. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3), ਘਟਨਾ ਦੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਸੁਣ ਕੇ, ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਗ ਗਈ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਚੋਰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੋਰਾਂ ਕੋਲ ਚਾਕੂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਦੇਖਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਸਨ।

17. ਡਾ. ਸੱਯਦ ਅਲੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-9, ਖੋਜ ਪੰਚਨਾਮਾ ਦੇ ਪੰਚ ਗਵਾਹ ਨੇ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

18. ਡਾ. ਅਨਿਲ ਕੋਹਲੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1, ਜਿਸਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ, ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਲਈ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸਨ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਨੰ. 1-12 ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਇੱਕ ਖੰਜਰ / ਚਾਕੂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਵ ਸਨ.

19. ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਅਗਲਾ ਬਿਆਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

"ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਸ਼ਾਹੀਨਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੌਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।

ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ. ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸੱਟ ਮਾਰੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਨਬੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਮੈਂ ਬੇਕਸੂਰ ਹਾਂ। ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਉਥੋਂ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਏ।"

20. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। 5,000/. ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

21. ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:

"10. ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਿ ਉਹ ਬਿਆਨ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੇਵੇਗਾ, ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਘੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਰੰਤ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਫੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-17 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-17 ਦੀ ਕਰਾਸ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, 1 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"ਪ੍ਰ.12 ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਸਿਆਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਰਨ

ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸੱਟ ਮਾਰੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਨਬੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਮੈਂ ਬੇਕਸੂਰ ਹਾਂ। ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਉਥੋਂ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਏ।"

11. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਿ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਾਇਰਾ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵੇਰਵਾ (ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ) ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਮਨੋਰਥ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਘੁਸਪੈਠੀਏ ਅਣਪਛਾਤੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਟੇਲ ਅਤੇ ਖੁਲਾਸੇ ਸਬੂਤ ਹੋਣਗੇ। ਉਕਤ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਜਾਂ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ।

xxx xxx xxx

18. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਾਇਰਾ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਘਰ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ) ਅੰਦਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਈ.ਓ. ਕਿ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਉਦੋਂ ਹੀ ਦੇਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਆਉਣਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਆਈ.ਓ. ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਆਈ.ਓ. ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਸੱਟਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਤੁਰੰਤ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਦੋਂ ਸੀ

ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੀ ਪੁਲਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਦੋ ਅਣਪਛਾਤੇ ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਜਾਂ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਭਾਵ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋ ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਨਾ ਦੇਣਾ। ਆਦਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਗਲਤ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮਨੂ ਸਾਓ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (2010) 12 ਐਸਸੀਸੀ 310 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਕੜੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

19. ਮੁੰਨਾ ਕੁਮਾਰ ਉਪਾਧਿਆਏ @ ਮੁੰਨਾ ਉਪਾਧਿਆਏ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (2012) 6 ਐਸਸੀਸੀ 174 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗਲਤ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 76 ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:-

"76. ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੌਰਾਨ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗਲਤ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਲਟਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਰ ਇੱਕ ਆਮ ਸੂਝਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਜਵਾਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ, ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਵੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਝੁਕਾ ਦੇਵੇਗਾ।"

20. ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਸ਼ਾਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਇਸ ਸੰਸਕਰਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਉਹ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਈ.ਓ. ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ

ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਵੀ ਆਈ.ਓ. ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-17 ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 315 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਵਾਹ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਲਈ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਉਸਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਕਿਉਂ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਖਾਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੋ ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਖੌਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕਤਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਘਰ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਆਈ.ਓ. ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ।

21. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਆ. ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-17) ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੁੱਕਾ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਘਿਨਾਉਣੀ ਹਰਕਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਰੁਕੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਝੁਠਲਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਆਈ.ਓ. ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 164 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਸ਼ਾਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੋ ਕਿ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਓ. ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਲੋਚਨਾ ਨਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ

ਕੋਮਲ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ. ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਰੁਕੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ -3) ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ।

22. ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਇਸ ਸੰਸਕਰਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚਾ ਕੋਮਲ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਸੰਸਕਰਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

23. ਪੀਡਬਲਯੂਜ਼ 4 ਅਤੇ 11 ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦੇਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇਹ ਧਾਰਾ 306/304-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

24. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ; ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

25. ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

22. ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਬੀ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ

23. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰਿਸ਼ੀ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੇਸ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬੇਕਸੂਰਤਾ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 116 ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ।

24. ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕਲੌਤੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ, ਸ਼ਾਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁਝ ਅਜਨਬੀ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ।

25. ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚਾਕੂ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਪੰਚ ਗਵਾਹ ਸਈਦ ਅਲੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9), ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖੋਜ ਪੰਚਨਾਮਾ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ।

26. ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਐਸ.ਆਈ. ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-17), ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ, ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰਿਪੋਰਟ/ਚੁੱਕਾ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਿਖਤੀ ਰਿਪੋਰਟ/ਚੁੱਕਾ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਤੱਥ ਗਾਇਬ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸਆਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-17) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

27. ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਉਸਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੱਢੇ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਆਪਣੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟ ਸਕਦਾ।

28. ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਮਲਾਵਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਰੁਕਦਾ, ਸਗੋਂ ਕਥਿਤ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ।

29. ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਰ ਰਾਤ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਝਗੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

30. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਸੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕੇਸ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਤੋਂ ਅਪਵਾਦ 4 ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜੇ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਪੂਰਵ-ਧਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੀ. ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ

31. ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਪੂਰਵ ਕੁਰੂਪ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

32. ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੁਨਿਆਦ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਅਪਰਾਧਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਏ. ਘਟਨਾ ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਹਾਲਤ 'ਚ ਪਿਆ ਸੀ।

ਬੀ. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-8 ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਸੀ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਦੋ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।

ਡੀ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਚਾਅ ਪੱਖ, ਕਿ ਦੋ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਝੂਠਾ ਹੈ।

ਈ. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਝੂਠਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ। ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਲਾਤ ਹੈ।

ਐਫ. ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਨੇ ਗਏ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ ਯਾਨੀ 'ਏਬੀ' ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪੰਚ ਗਵਾਹਾਂ ਸਮੇਤ ਨੇੜਲੇ ਨਾਲੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ।

33. ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡੀ. ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

34. ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ?

1. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ

35. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"106. ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ

(ਏ) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਬੀ) ਏ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟ ਰੇਲਵੇ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਟਿਕਟ ਸੀ।"

36. ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। "ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਤੱਥ ਜੋ ਮੁਲਜਮ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਨ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਆਮ ਨਿਯਮ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,

ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 101 ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਧਾਰਾ 101 ਇਸਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (ਏ) ਦੇ ਨਾਲ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 106 ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਸੰਭਵ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰ 'ਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ, "ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਜੋ, ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ"।

37. ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਮਹਿਰਾ ਬਨਾਮ ਅਜਮੇਰ ਰਾਜ, ਏਆਈਆਰ 1956 ਐਸਸੀ 404 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਵੀਅਨ ਬੋਸ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

"11. ..." ਸ਼ਬਦ "ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਉਹ ਤੱਥ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ ਦੀ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਕੌਣ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੋਝ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਐਟੀਗਲ ਬਨਾਮ ਦ ਕਿੰਗ, 1936 ਪੀਸੀ 169 (ਏਆਈਆਰ ਵੀ 23) (ਏ) ਅਤੇ ਸੇਨੇਵਿਰਤਨੇ ਬਨਾਮ ਆਰ. 1936-3 ਸਾਰੇ ਈਆਰ 36 ਏਟੀ ਪੀ. 49 (B) ਹਨ।"

38. ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਗੇਂਦਰ ਸਾਹ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (2021) 10 ਐਸਸੀਸੀ 725 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

"22. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ।

23. ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੇਸ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਰਾਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਪਾਏ ਗਏ ਬੋਝ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਲਿੰਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰਿਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਅਧੀਨ ਬੋਝ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਚੇਨ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।"
(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

39. ਤੁਲਸ਼ੀਰਾਮ ਸਾਹਦੂ ਸੂਰਯਵੰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਨਰ ਵਿੱਚ. ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2012) 10 ਐਸਸੀਸੀ 373, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ:

"23. ਇਹ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੋਰ ਸ਼ੱਕੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਤਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਰਕਪੂਰਨ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4, Evid 1 ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 1872. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੁਦਰਤੀ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਆਦਿ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਲਈ। ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਉਮਰ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. [(2000) 8 ਐਸਸੀਸੀ 382: 2000 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 1516] ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ।: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 393, ਪੈਰਾ 38)

"38. ਵਿਵੀਅਨ ਬੋਸ, ਜੇ., ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਕੁਝ ਖਾਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਕੁਝ ਖਾਸ ਤੱਥ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਮਹਿਰਾ ਬਨਾਮ ਅਜਮੇਰ ਰਾਜ [ਏਆਈਆਰ 1956 ਐਸਸੀ 404: 1956 ਸੀਆਰਆਈ ਐਲਜੇ 794] ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ:

'11. ਇਹ ਆਮ ਨਿਯਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 106 ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਸੰਭਵ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰ 'ਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜੋ "ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ "ਖਾਸ ਕਰਕੇ" ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ ਤੱਥ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਵ-ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਨ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

40. ਤ੍ਰਿਮੁਖ ਮਾਰੋਤੀ ਕਿਰਕਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2006) 10 ਐਸਸੀਸੀ 681 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਘਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

"14. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦੀ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਕੋਲ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੌਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਸਖਤ ਸਿਧਾਂਤ

ਹਾਲਾਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੂਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਜੱਜ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬੇਕਸੂਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇੱਕ ਜੱਜ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਬਚ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਦੋਵੇਂ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਹਨ। (ਦੇਖੋ ਸਟਰਲੈਂਡ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨਜ਼ [1944 AC 315: (1944) 2 All ER 13 (HL)] - ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਰਿਜੀਤ ਪਾਸਾਇਤ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਬਨਾਮ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ [(2003) 11 ਐਸਸੀਸੀ 271: 2004 (ਏ. ਸੀ. ਆਰ. 3) ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇ ਜਿਸਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਚਿੱਤਰ (ਬੀ) ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"(ਬੀ) ਏ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟ ਰੇਲਵੇ 'ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਟਿਕਟ ਸੀ।"

15. ਜਿੱਥੇ ਕਤਲ ਵਰਗਾ ਅਪਰਾਧ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਪਤਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬੋਝ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਉਸੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਬੋਝ ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਹਲਕਾ ਅੱਖਰ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਘਰ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਠੋਸ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਬੋਝ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਕੈਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਧਿਰ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

22. ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪਤੀ ਵੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਝੂਠਾ ਸਰਕਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

41. ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਸਵਾਲ, ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਤੱਥ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਟੇਟ ਆਫ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਬਨਾਮ ਮੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਉਮਰ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ., (2000) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 382. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਘਰ ਤੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਘਸੀਟਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪਨਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਕਰੀਬ 2:30 ਵਜੇ ਉਸਨੂੰ ਲੈ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੀ ਲਾਸ਼ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪਈ ਮਿਲੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 364 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖ਼ਰੀ ਵਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਾਇਬ ਲਿੰਕ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਪੈਰੇ 31 ਤੋਂ 34 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਧਾਂਤ ਰੱਖੇ:

"31. ਇਹ ਮੁਢਲਾ ਨਿਯਮ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਤਰਕ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਪਰਦੇਸੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਨਿਯਮ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਵਾਇਤੀ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਪੈਡੈਂਟਿਕ ਕਵਰੇਜ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧੀ ਮੁੱਖ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।

32. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੱਕ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਲਈ,

33. ਤੱਥ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਤਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਰਕਪੂਰਨ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਿਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 114 ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਆਚਰਣ ਆਦਿ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

34. ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਗਏ ਸਨ, ਇਕੱਲਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਰਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਵੇਗੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਕਿ ਮਹੇਸ਼ ਨਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

42. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 364 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

43. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਮ ਨਿਯਮ ਜੋ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਧਿਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ।

44. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਰੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਜਿੱਥੇ ਦੂਜੇ ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਬੋਝ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

45. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਜਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੈਮਾਨਾ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਗਲੈਨਵਿਲ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ:

"ਕੇਸ ਦੇ ਅੰਤਮ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਊਰੀ (ਅਦਾਲਤ) ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਚੁੱਪ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

46. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ: ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਬੋਝ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਲ 'ਤੇ ਕੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ ਕੁਝ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਵੇ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੱਥ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹੀ ਨਿਯਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੰਭਾਵੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸੰਭਵ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਗਲੈਨਵਿਲ ਵਿਲੀਅਮਜ਼-ਪ੍ਰੂਫ਼ ਆਫ਼ ਗਿਲਟ, ਸੀ. 7, ਪੰਨਾ 127 ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ) ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਚਰਚਾ-ਪੈਰਾ 527 ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਜਵਾਬਾਂ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 528 ਲਈ ਪੰਨਾ 438, ਕੇਨੀਲ ਆਊਟਲਾਈਨਜ਼, ਕੇਨੀਲ ਆਊਟ ਆਫ਼ ਸਫ਼ਾ 438 'ਤੇ "ਹਾਜ਼ਰਾਨਾ ਜਵਾਬੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ"। 17 ਈ.ਡੀ. 1958

47. ਪਰ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿੱਥੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਤੱਥ, ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ, ਸਗੋਂ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਆਚਰਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਰਾਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਰਾਦਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਲਈ, ਜੇਕਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

48. ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਸੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ, ਪਰ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਬਾਰੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਜਵਾਬੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ, ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਹਾਰਕ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ [ਵੇਖੋ: ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ, 2023 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ 1261]

ii. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਪਹਿਲਾ ਫੇਸੀ ਕੇਸ" (ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥ) ਕੀ ਹੈ?

49. ਲਾਤੀਨੀ ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਤੇ", "ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਤੇ", ਜਾਂ "ਪਹਿਲੀ ਛਾਪ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ"। ਵੈਬਸਟਰਜ਼ ਥਰਡ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (1961 ਈਡੀ.) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਪ੍ਰਿਮਾ ਫੇਸੀ ਕੇਸ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਪ੍ਰਿਮਾ ਫੇਸੀ ਸਬੂਤ" ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ"। ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਧਿਰ (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ) ਕੋਲ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਹਰੇਕ ਤੱਤ ਜਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਦੂਜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

50. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

51. ਤੱਥ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

52. ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਮੀਰ ਮੁਹੰਮਦ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪੈਰਾ 36 ਅਤੇ 37 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਹੈ:

"36. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: "ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

37. ਧਾਰਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

53. ਸਾਨੂੰ ਰਾਮ ਗੁਲਾਮ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (2001) 8 ਐਸਸੀਸੀ 311, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ:

"24. ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਨੰਦ ਚੌਧਰੀ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਚੂਰਾ-ਟੁੱਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਜੋਏ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੂਰਾ-ਝੱਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, "ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਨੰਦ ਚੌਧਰੀ ਨਾਲ ਜੋ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਕੀਤਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਨੰਦ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗੁਪਤ ਰੱਖੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੜਕੇ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦਾ ਮਕਸਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ ਵਰਤਮਾਨ ਵਰਗੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੀ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

54. ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪਤੀ, ਵਿਵਾਹਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੁਰਮ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਗੁਪਤਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜੁਰਮ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੋਵੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।

55. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੌਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਮੌਜੂਦ ਹੈ

ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ. ਤ੍ਰਿਮੁਖ ਮਾਰੋਤੀ ਕਿਰਕਨ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਜੱਜ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬੇਕਸੂਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਕਿ ਇੱਕ ਜੱਜ ਵੀ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਚ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਦੋਵੇਂ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ।

56. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਵਸਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ:

ਏ) ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਬੇਟੀ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਤੜਕੇ 3.30 ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਵਾਪਰੀ।

ਬੀ) ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਪਾਇਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਸੀ) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਕਿ ਦੋ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਝੂਠਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਡੀ) ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਨੇ ਗਏ ਕੱਪੜੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਨ। ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ ਯਾਨੀ AB+ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

ਈ) ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਡਰੇਨ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਡਰੇਨ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਕੂ ਦੀ ਖੋਜ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਰਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ, ਭਾਵ, ਚਾਕੂ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਆਚਰਣ' ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਕੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਕਾਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

iii. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਖੋਜ

57. ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, 1979 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ.) 56 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਜਿਸਨੇ ਭੌਤਿਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਦਾ ਸਬੂਤ ਯਕੀਨਨ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਖੋਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਮੁਹੰਮਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਅਸਲਮ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2001) 9 ਐਸਸੀਸੀ 362.

58. ਅੰਤਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (2004) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 657 ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ: -

"10. ਭਾਵੇਂ ਪੰਚ ਗਵਾਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ ਅਕਸਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਵਸੂਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ।"

59. ਖੋਜ ਪੰਚਨਾਮਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਖੋਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਏ.ਐਨ. ਵੈਂਕਟੇਸ਼ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ, (2005) 7 ਐਸਸੀਸੀ 714:-

"9. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਮੁੱਦੇ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ, ਸਰਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਅਗਵਾ ਹੋਏ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 8 ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਕਾਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) [(1979) 3 ਐਸਸੀਸੀ 90: 1979 ਐਸਸੀਸੀ (Cri.590) ਵੀ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ (ਉਦਾਹਰਣ ਪੀ-15 ਅਤੇ ਪੀ-16) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ।

60. ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਆਫ਼ ਦਿੱਲੀ) ਬਨਾਮ ਨਵਜੋਤ ਸੰਧੂ ਉਰਫ਼ ਅਫ਼ਸਾਨ ਗੁਰੂ, (2005) 11 ਐਸਸੀਸੀ 600 ਵਿੱਚ, ਦੋ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਰਥਾਤ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 27 ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਸੀ:

"205. ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਆਚਰਣ ਮੁੱਦੇ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਿਛਲਾ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਆਚਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਨ:

"ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ 1.- ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 'ਆਚਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਬਿਆਨ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ 2.- ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਢੁਕਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਬਿਆਨ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਢੁਕਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

ਚਾਲ-ਚਲਣ, ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ, ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧ ਹੋਵੇ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ 1 ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਕਥਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ "ਆਚਾਰ" ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਬਿਆਨ "ਕਥਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ"। ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਰੈਸ ਗੇਸਟ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਨਾਲ ਜੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ:

"(ਐਫ) ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ, ਕੀ ਏ ਲੁੱਟਿਆ ਬੀ. ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ, ਬੀ ਦੇ ਲੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੀ ਨੇ ਏ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ- 'ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਬੀ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ', ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਏ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਭੱਜ ਗਿਆ, ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ।

(i) ਏ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ।

ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ, ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਾਂ ਜੁਰਮ ਦੁਆਰਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕਮਾਈ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ।"

206. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 162 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ, ਸਰਲ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ "ਆਚਾਰ" ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਕਾਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਅਜਿਹੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੀ.262, ਪੈਰਾ 14)

"ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੰਚਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ 11 (ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸਨੇ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ) ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ 11 ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਆਚਰਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

61. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨੋਟ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕਤਲ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ. ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

iਬਨਾਮ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਰ੍ਹਾ-ਜਾਂਚ

62. ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਵਾਹ ਸੀ, ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਬਚਪਨ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਸਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਉਸ 'ਤੇ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਉਠਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਧੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਮੁੜ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਿਤਾ ਹੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਾਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਈ। ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਗਵਾਹ, ਕਤਲ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਗਵਾਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਜਿਰਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗਵਾਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਹੁਣ ਇਸਤਗਾਸਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

63. ਧਾਰਾ 162 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਦੀ ਧਾਰਾ 161(1) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ। ਧਾਰਾ 162(1) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਠੋਸ ਟੁਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ: (i) ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ; (ii) ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਨਾਲ; ਅਤੇ (iii) ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ।

64. ਅਦਾਲਤ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ। ਧਾਰਾ 162 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ 'ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ'। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਰਾਹ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਕੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਿਵਸਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

65. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

145. ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ - ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਏ ਗਏ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਅਜਿਹੀ ਲਿਖਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ; ਪਰ, ਜੇਕਰ ਲਿਖਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ, ਲਿਖਤ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ।"

66. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵੱਲ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਵਾਹ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਗਵਾਹ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਗਵਾਹ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗਵਾਹ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਉਹ ਬਿਆਨ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਬਿਆਨ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਮਹਿਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਵਾਲਾ, ਫਿਰ ਇਹ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਦੁਬਾਰਾ, ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਭਾਵ, ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ। 588]

67. ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਚਿਤ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ, ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕੀ ਰਾਜ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਹਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਵੇਗੀ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਵੇਸਲਾ ਜਾਂ ਅਵੇਸਲਾ ਰਹਿਣਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸਿਰਫ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਬਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ, ਹੁਕਮਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਸਰਵਿਸ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਧਾਰ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਹਨ।

68. ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਇਮਾਰਤ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇ) ਜੋ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ

ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਕਸਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

69. ਸਮੇਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਜਿਰ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰੇਗਾ ਉਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਸੇ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੋ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰੇ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਰਹਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਆਮ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨਾ ਹੈ; ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ; ਮਤਭੇਦ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਦਬਾਏ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਜਿਰ੍ਹਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਗੇ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੇ ਕਿ ਗਵਾਹ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਬਚਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੰਗਾ, ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਏਗਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਲੰਮੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

70. ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਹੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਵੀ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

71. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਜੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪਿਤਾ ਸੀ।

72. ਇੱਕ ਬੱਚੇ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਪ੍ਰਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਟ੍ਰਾਂਸਵਾਲ ਬਨਾਮ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ (2009) 4 SA 222 (CC) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

"101. ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਥੋਪਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਸਹਾਇਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਅਜਨਬੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇ - ਗੱਲਬਾਤ ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬੱਚੇ ਲਈ ਅਚੰਭੇ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਢਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਡਰੇ ਹੋਏ ਡਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਚਹਿਰੀ ਦਾ ਪਰਦੇਸੀ ਮਾਹੌਲ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"102. ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਬੱਚਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਾਂ ਸਹੁੰ ਦੇ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੰਗੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਅਕਸਰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Xxx xxx xxx

104. ਜੇ ਬੱਚਾ ਬੋਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ

ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਲਈ ਖਾਸ ਹੁਨਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡੇਅ ਕੇਅਰ ਸੈਂਟਰ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੁਨਰਾਂ ਵਾਂਗ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ: ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਹੁਨਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਵਕੀਲ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉੱਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ..."
(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

73. ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਸ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਵਜੋਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰੇ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਾਗੀਦਾਰ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੱਜ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਕੁਝ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸੁਸਤ ਜਾਂ ਸੁਸਤ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅੰਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਸੱਚ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਜਾਂ ਅਵੇਸਲੇਪਣ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 165 ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਕੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ। (ਵੇਖੋ: ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਹਬੀਬੁੱਲਾ ਐਚ. ਸ਼ੇਖ ਅਤੇ ਅੰ. ਬਨਾਮ. ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ., (2004) 4 ਐਸਸੀਸੀ 158)।

74. ਜੱਜ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਉਚਿਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੱਜ ਕੋਲ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੁੱਖ ਇਮਤਿਹਾਨ ਜਾਂ ਜਿਰ੍ਹਾ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੁੜ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਨਿਯਮਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪਰਚੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜੱਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਵੇ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ, ਗਲਤੀ ਕਰਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਘਬਰਾਹਟ ਦੇ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਦੇਖੋ: (ਪੈਰਾ 12) ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਨੀ ਉਰਫ ਹਨੀਫ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ., ਏਆਈਆਰ 1997 ਐਸਸੀ 1023)।

ਬਨਾਮ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਤੋਂ ਅਪਵਾਦ 4 ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ?

75. ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਤੋਂ ਅਪਵਾਦ 4 ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੇ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸਪੁਰਦਗੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ।

76. ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੁਖੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਜੀਅ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਘਰ ਪਰਤਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵੀ ਕੁਝ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਸ਼ਹੀਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਅਤੇ ਚੀਕਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ-ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਪਲ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜੇ ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਮੂਲੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ।

77. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪੇਸ਼ਗੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਖਾਸ ਆਧਾਰ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਉਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

78. ਧਾਰਾ 300 ਲਈ ਅਪਵਾਦ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪਵਾਦ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ 4 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਅਪਵਾਦ 4.- ਅਪਰਾਧੀ ਕਤਲੇਆਮ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜੇ ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੁਆਰਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬੇਰਹਿਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

79. ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਪਵਾਦ 4 ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਚਾਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ:

(i) ਇਹ ਇੱਕ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਸੀ;

(ii) ਕੋਈ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ;

(iii) ਐਕਟ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ; ਉਹ

(iv) ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਕੋਈ ਅਨੁਚਿਤ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜ਼ਾਲਮ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

80. ਅਪਵਾਦ 4 ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਰੀਡਿੰਗ 'ਤੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਵਾਦ 4 ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮੌਤ (ਏ) ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ, (ਬੀ) ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ, (ਸੀ) ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਏ ਜਾਂ ਬੇਰਹਿਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ; ਅਤੇ (ਡੀ) ਲੜਾਈ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ 4 ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਪਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

81. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (2009) ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ. ਐਲਜੇ 2243 ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਪਵਾਦ 4 ਤੋਂ 300 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਘੇਰੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ:

"7. ਧਾਰਾ 300 ਦਾ ਚੌਥਾ ਅਪਵਾਦ, ਆਈਪੀਸੀ ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਵਾਦ ਪਹਿਲੇ ਅਪਵਾਦ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਦਾ ਸਥਾਨ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪਵਾਦ ਉਸੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਵ-ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਪਰ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ 4, ਸਿਰਫ ਉਹ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਵਾਦ 1 ਵਿੱਚ, ਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੱਟ ਉਸ ਉਕਸਾਹਟ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਝਗੜੇ ਦਾ ਮੂਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਵਿਵਹਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ 'ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਆਪਸੀ ਭੜਕਾਹਟ ਅਤੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਝਗੜਾ। ਫਿਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕਪਾਸੜ ਭੜਕਾਹਟ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਅਪਵਾਦ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਹੈ

ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਪਵਾਦ 1. ਲੜਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਪਿਛਲਾ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਜਾਂ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਚਾਨਕ ਝਗੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਵਧਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਮੋੜ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਆਪਸੀ ਭੜਕਾਹਟ ਅਤੇ ਗੁੱਸਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਲੜਾਕੂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ 4 ਦੀ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮੌਤ (a) ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ, (ਬੀ) ਅਚਾਨਕ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; (c) ਅਪਰਾਧੀ ਦੁਆਰਾ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਲਏ ਜਾਂ ਬੇਰਹਿਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ; ਅਤੇ (ਡੀ) ਲੜਾਈ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ 4 ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਪਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਪਵਾਦ 4 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 300, ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ 'ਲੜਾਈ' ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਗਰਮੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਨੂੰਨ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ. ਲੜਾਈ ਦੋ ਅਤੇ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੜਾਈ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਮ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਝਗੜਾ ਅਚਾਨਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ 4 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੇ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਬੇਰਹਿਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਅਣਉਚਿਤ ਫਾਇਦਾ'। ਇਹਨਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜਭਾਈ ਗੋਰਖਭਾਈ ਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ (2003 (5) ਸੁਪਰੀਮ 223]; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਐਚਪੀ ਰਾਜ (2004 (11) ਐਸਸੀਸੀ 381; ਬਾਈਵਰਪੂ ਰਾਜੂ ਬਨਾਮ ਏਪੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਐਨਆਰ (2007 ਅਤੇ 2007 ਅਤੇ 2007 ਅਤੇ ਐਸਸੀਸੀਆਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸਿੰਘ 118) ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ (ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀਆਰਐਲ.) ਨੰਬਰ 1515/2008, 15.1.2009 ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ)।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

82. ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਖਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਕਤਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨਿਹੱਥੇ ਅਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ 12 ਵਾਰ ਕੀਤੇ ਸਨ।

83. ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧੀ ਬੇਲੋੜਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬੇਰਹਿਮ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਵਾਦ 4 ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹਮਲਾਵਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹਥਿਆਰ ਜਾਂ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਨੁਪਾਤਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਗਲਤ ਫਾਇਦਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਏਆਈਆਰ 1993 ਐਸ.ਸੀ. 2426 ਵਿੱਚ ਕਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਿਹੱਥੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਫੱਟੜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਅਚਾਨਕ ਝਗੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਵਧਾਇਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਮੋੜ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਆਪਸੀ ਭੜਕਾਹਟ ਅਤੇ ਉਲਝਣ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਲੜਾਕੂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੰਡਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਗਲਤ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੇਰਹਿਮ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

84. ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

85. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 1982 ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਤਲਾਕ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਨ ਸੀ। ਸਾਲ 1992 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਤਲਾਕ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਇਆ। ਸਾਲ 1995 ਵਿੱਚ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਅਨੀਸ ਬਨਾਮ ਐਨਸੀਟੀ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ

ਸਾਲ 1998 ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਾਲ 1998 ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਠੋਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ 16 ਸਾਲ ਲੱਗ ਗਏ ਜੋ ਆਖਿਰਕਾਰ 23.05.2014 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ। ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਗਭਗ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਕੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 65 ਸਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਲਗਭਗ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਕਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਾਰਕ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਮੁੱਲ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਜਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਤਣਾਅ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਗਰੀਬੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਿਜਤਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਅਮੀਰੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਪਰਤਾਵਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

86. ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਘੋਖੇਗੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਢੁਕਵਾਂ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵੇਗੀ।

87. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਸਫ਼ਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

88. ਲੰਬਿਤ ਦਰਖਾਸਤਾਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ)